

RAN-2108002602060002
M.Com. (Part-II) (External) Examination April - 2026
Financial and Management Accounting : Paper-VI
[Total Marks: 100
સૂચના : / Instructions

- (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the above details on your answer book.

Seat No.:

Student's Signature

પ્ર-1.
માંગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો.
20

- અ) ગાર્ડન લિ. રૂ. 100 નો એક એવા 16,000 શેર બહાર પાડ્યા જેમને નીચે મુજબ મળી છે. ગણેશ - 8000 શેર, ચંદુ - 4800 શેર, દામિની - 3200 શેર કુલ 14,000 શેર માટે અરજીઓ મળી. જે પૈકી 2000 નિશાની વગરની હતી. જ્યારે બાકીની અરજીઓ પૈકી દામિની દ્વારા મળેલ અરજીઓ ગણેશ દ્વારા મળેલી અરજીનાં 33 1/3% હતી. જ્યારે ચંદુ પાસેથી મળેલી અરજી દામિની પાસેથી મળેલી અરજી કરતાં બમણી હતી. ઉપરોક્ત માહિતી પરથી નિશાનીવાળી અરજીઓ અને તેની ફાળવણીનું પ્રમાણ શોધો.

- બ) નીચેની માહિતી પરથી પૂર્ણ એકમોનું પત્રક તૈયાર કરો.

- 1) અસામાન્ય બગાડ ખાતું.

વિગત	એકમો	₹	વિગત	એકમો	₹
પ્રક્રિયા ખર્ચ	2000	40,000	રોકડ ખાતે	2000	6000
			ન. નુ. ખાતે	-	34,000
	2,000	40,000		2,000	40,000

- 2) શરૂઆતનો સ્ટોકનાં એકમો (?) જેની કુલ પડતર ₹ 50,000 છે. જેની પૂર્ણતાની કક્ષા માલસામાન 100%, મજૂરી 60% અને પરોક્ષ ખર્ચ 50%.
- 3) કુલ ભંગારનાં એકમો 5000, જેની પૂર્ણતાની કક્ષા માલસામાન 100%, મજૂરી 80% અને પરોક્ષ ખર્ચ 70%.
- 4) સામાન્ય બગાડ - કુલ દાખલ કરેલ એકમોનાં 10% છે.
- 5) આખર સ્ટોકનાં એકમો 7500.
પૂર્ણતાની કક્ષા : માલસામાન - 90%, મજૂરી - 70% અને પરોક્ષ ખર્ચ - 60%.
- 6) શરૂઆતનાં સ્ટોકનાં એકમો અને નવા દાખલ કરેલ એકમોનું પ્રમાણ 1:5 નું છે.
- ક) તા. 31-3-2024નાં રોજ પૂરા થતાં વર્ષ માટેની બે વિભાગની માહિતી નીચે મુજબ છે.

વિભાગ	વિભાગ-અ	વિભાગ-બ
સ્થિર ખર્ચ	₹ 7,50,000	₹ 10,00,000
ચલિત ખર્ચ	₹ 10,95,000	₹ 14,00,000
વેચાણ પર નફાનો દર	18%	20%
મૂડીની પડતર	8%	12%

- વિભાગ - અ નું વેચાણ રોકાણ કરતાં અડધું છે.
 વિભાગ - બ નું રોકાણ વેચાણ કરતાં અડધું છે.
 રોકાણ પર વળતરનો દર તથા શેષ નફાની ગણતરી કરો.
 ડ) ફેરબદલી કિંમત નક્કી કરવાનાં હેતુઓ સમજાવો.

પ્ર-2.

20

ભૈરવ ઓટો વર્ક્સ માટેનાં સ્પેરપાર્ટસ બનાવે છે.
 જે તૈયાર થતાં પહેલાં બે પ્રક્રિયામાંથી પસાર થાય છે અને પ્રક્રિયાનાં ખર્ચા નીચે મુજબ છે.

વિગત	યંત્ર પ્રક્રિયા	ફિનિશિંગ પ્રક્રિયા
દાખલ કરેલ એકમો	1,00,000	75,000
પ્રક્રિયા દરમિયાન ખર્ચા	₹	₹
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	1,50,000	-
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	87,500	60,000
પરોક્ષ ખર્ચા	43,750	90,000

યંત્ર પરની પ્રક્રિયાનાં અંતે 25,000 એકમો અર્ધ-તૈયાર માલ હતા. તેના પર પૂરેપૂરો માલસામાન વપરાઈ ગયો છે. પરંતુ આ એકમો પૂરા કરવા માટે જરૂરી મજૂરી અને પરોક્ષ ખર્ચ 50% સુધી જ ખર્ચાયા છે.

નીચે મુજબ ધારણા કરો :-

- 1) યંત્ર પરની પ્રક્રિયામાંથી તૈયાર થયેલાં ભાગો સીધા જ ત્યાર પછીની ફિનિશિંગ પ્રક્રિયામાં લઈ જવામાં આવે છે.
- 2) યંત્ર પરની પ્રક્રિયામાં અર્ધ-તૈયાર માલ શરૂઆતમાં નથી અને બધા જ ભાગ ફિનિશિંગમાં પૂરા થઈ ગયા છે. જેને કારણે મહિનાનાં અંતે ચાલુ કામ નથી.
- 3) બગાડ કોઈ પ્રકારનો નથી.

તમારે તૈયાર કરવાનું છે.

- 1) પૂર્ણ એકમોનું પત્રક
- 2) પડતરનું પત્રક
- 3) મૂલ્યાંકન પત્રક
- 4) યંત્ર પરનું પ્રક્રિયા ખાતું અને ફિનિશિંગ ખાતું

અથવા

એક વસ્તુનું ઉત્પાદન થતાં તે ત્રણ પ્રક્રિયામાંથી પસાર થાય છે. તેની જાન્યુઆરી 2025 દરમિયાનની વિગતો નીચે મુજબ છે :

વિગત	પ્રક્રિયા - X ₹	પ્રક્રિયા - Y ₹	પ્રક્રિયા - Z ₹	તૈયાર માલ ₹
શરૂઆતનો સ્ટોક	30,000	1,20,000	80,000	1,00,000
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	(?)	3,80,000	(?)	--
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	(?)	2,00,000	2,80,000	--
પ્રત્યક્ષ ખર્ચ	(?)	1,00,000	1,20,000	--
કારખાનાનો પરોક્ષ ખર્ચા (કારખાના પડતર ખાતેની ટકાવારી)	25%	10%	10%	--
આખર સ્ટોક	1,00,000	2,40,000	4,00,000	2,55,000
શરૂઆતનાં સ્ટોકમાં સમાવેલ આંતર પ્રક્રિયા નફો	--	40,000	40,000	20,000
બીજી પ્રક્રિયા પર ચઢાવેલ ફેરબદલ કિંમત પર નફો	25%	20%	20%	--

દરેક પ્રક્રિયાની આખર સ્ટોક પ્રાથમિક પડતરનાં ધોરણે આંકવામાં આવે છે. મહિના દરમિયાન વેચાણ ₹ 60,00,000. પ્રક્રિયા X નો દેખીતો નફો ₹ 2,00,000 છે. પ્રક્રિયા X માં પ્રત્યક્ષ માલ, પ્રત્યક્ષ

મજૂરી અને પરોક્ષ ખર્ચાનું પ્રમાણ 5:3:2 નું છે.

પ્રક્રિયા Z માં પ્રત્યક્ષ માલસામાન, પ્રક્રિયા X કરતાં ₹ 35,000 વધુ છે.

ઉપરોક્ત માહિતી પરથી તૈયાર કરો:

- 1) દરેક પ્રક્રિયાનાં ખાતાં
- 2) તૈયાર માલ સ્ટોક ખાતું
- 3) ખરેખર મળેલ નફાનું પત્રક

પ્ર-3. તનિશા લિ. “T” અને “S” નામની બે વસ્તુનું વેચાણ કરે છે. કંપની તમને નીચે મુજબની માહિતી આપે છે અને દર્શાવેલ સંજોગોમાં વસ્તુ ‘S’ ની પ્રમાણિત વેચાણ કિંમત શોધવા જણાવે છે. 20

- 1) કુલ પ્રમાણિત વેચાણ : 500 કિ.ગ્રા.
- 2) પ્રમાણિત વસ્તુઓનું વેચાણનું પ્રમાણ : 3:2
- 3) એકમદીઠ પ્રમાણિત વેચાણ કિંમત “T” - ₹ 20 અને “S” - (?)
- 4) ખરેખર કુલ વેચાણ : 550 કિ.ગ્રા.
- 5) ખરેખર વસ્તુઓનું વેચાણ પ્રમાણ : 2:3
- 6) એકમદીઠ ખરેખર વેચાણ કિંમત “T” - ₹ 25 અને “S” - ₹ 5.

સંજોગો :

- 1) જો વેચાણ મૂલ્ય વિચલન ₹ 850 પ્રતિકુળ હોય.
- 2) જો વેચાણ જથ્થા વિચલન ₹ 350 અનુકુળ હોય.
- 3) જો વેચાણ મિશ્રણ વિચલન ₹ 550 પ્રતિકુળ હોય.
- 4) જો વેચાણ કિંમત વિચલન ₹ 1,100 અનુકુળ હોય.

અથવા

પ્ર-3. ગણેશ લિમિટેડ નીચે મુજબ માહિતી આપે છે. 20

- 1) પ્રમાણ પડતરની માહિતી :
 - એક એકમના ઉત્પાદનનું પ્રમાણ :
 - માલસામાન 10 કિ.ગ્રા. કિ.ગ્રા. દીઠ રૂ. 10 લેખે
 - મજૂરી : 6 કલાક, કલાકદીઠ રૂ. 5.50 લેખે
 - ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ : 6 કલાક, કલાકદીઠ રૂ. 10 લેખે
 - સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ રૂ. 4,50,000 (માસિક) (30,000 કામદાર કલાકો સામાન્ય જથ્થાને આધારિત)
- 2) ખરેખર પડતરની માહિતી :
 - ઓગષ્ટ માસ માટે :
 - માલસામાનનો વપરાશ 50,000 કિ.ગ્રા. ની કુલ પડતર રૂ. 5,25,000.
 - ચૂકવેલ મજૂરી 31,000 કલાકના કાર્ય માટે રૂ. 1,55,000.
 - કુલ પરોક્ષ ખર્ચ રૂ. 7,63,000.
 - ખરેખર ઉત્પાદન (?) એકમો.
- 3) માલસામાન વપરાશ વિચલન રૂ. 20,000 (પ્રતિકુળ) છે.
- 4) સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ બજેટ વિચલન રૂ. 20,000 (પ્રતિકુળ) છે.

ગણતરી કરો :

- (1) માલસામાન પડતર વિચલન (2) કામદાર કાર્યક્ષમતા વિચલન (3) મજૂરી ખર્ચ વિચલન (4) સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ વિચલન (5) ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ વિચલન (6) સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ જથ્થા વિચલન (7) સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ કાર્યક્ષમતા વિચલન.

- પ્ર-4. ક્રિષ્ના લિમિટેડની સત્તાવાર મૂડી ₹ 100નો એક એવા 10,00,000 ઈક્વિટી શેરોની છે. એમાંથી 20
કંપનીએ 70% ઈક્વિટી શેર ₹ 10 નાં પ્રીમિયમ બહાર પાડ્યા.
સંપૂર્ણ ઈસ્યુ અંગે નીચે મુજબ બાંધધરી દલાલોએ બાંધધરી આપી હતી.
જય : 45%
શિવ : 30%
શંકર : 25%
તેઓની નિશ્ચિત જવાબદારી અનુક્રમે 8000 શેર, 10,000 શેર અને 12,000 શેરની છે.
નિશ્ચિત બાંધધરી સહિત કુલ 5,75,000 શેરનું ભરણું થયું હતું.
નિશ્ચિત જવાબદારી સહિત નિશાનીવાળી અરજીઓ નીચે મુજબ હતી.
જય : 1,96,200 ઈક્વિટી શેર
શિવ : 2,01,800 ઈક્વિટી શેર
શંકર : 1,02,000 ઈક્વિટી શેર
કમિશનનો દર 3% છે.

ઉપરની વિગતો ધ્યાનમાં લઈ નિશ્ચિત જવાબદારી બાદ ન મળે તે સંજોગોમાં બાંધધરી દલાલોની જવાબદારી દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો અને કંપનીનાં ચોપડે જરૂરી આમનોંધ લખો.

અથવા

- પ્ર-4. રાધા લિ. ત્રણ વસ્તુઓ અ. બ અને ક નું ઉત્પાદન કરે છે. ઉત્પાદન સંબંધિત માહિતી નીચે મુજબ છે. 20

વિગત	અ	બ	ક
વાર્ષિક ઉત્પાદનનાં એકમો	7,500	15,000	22,500
માલસામાન ખર્ચ (એકમદીઠ રૂ.)	10	15	20
મજૂરી ખર્ચ (એકમદીઠ રૂ.)	15	20	25
યંત્ર કલાક (એકમદીઠ)	4	4	4
પ્રત્યક્ષ મજૂર કલાક (એકમદીઠ)	5	5	5
ખરીદ ઓર્ડરની સંખ્યા	60	75	105
યંત્ર ગોઠવણીની સંખ્યા	20	80	100

બધી પ્રવૃત્તિઓ માટેનાં પરોક્ષ ખર્ચાઓ નીચે મુજબ છે.

ઉત્પાદન સંબંધિત ખર્ચા	રૂ. 4,95,000
ખરીદી સંબંધિત ખર્ચા	રૂ. 3,60,000
ગોઠવણી સંબંધિત ખર્ચા	રૂ. 4,32,000
	રૂ. 12,87,000

પરોક્ષ ખર્ચાઓ મજૂર કલાકો પર આધારિત છે. પ્રણાલિકાગત પદ્ધતિ અને પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિનાં આધારે એકમદીઠ તથા કુલ પડતર દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.

- પ્ર-5. ટૂંકનોંધ લખો (ગમે તે બે) 20
- 1) મૂલ્ય સાંકળ વિશ્લેષણનો ખ્યાલ.
 - 2) ફેરબદલી કિંમત નક્કી કરવાની પદ્ધતિઓ.
 - 3) શેષ નફો અને અંકુશપાત્ર નફો.
 - 4) આંતર પ્રક્રિયા નફો.

Q-1.

Do as Directed:

20

- A) Garden Ltd. is issued 16,000 shares of Rs 100 each. The underwriters gave the guarantee as under:

Ganesh 8000 shares, Chandu 4800 shares, Damini-3200 shares

Applications received for a total of 14,000 shares. Out of which 2000 were unmarked. While among the remaining applications, the applications received by Damini were $33\frac{1}{3}\%$ of the applications received by Ganesh. While the application received from Chandu was double the application received from Damini.

Find out the marked applications and their allotment from the above information.

- B) **From the following information prepare a statement of equivalent units.**

- 1) Abnormal Loss A/c.

Particulars	Units	₹	Particulars	Units	₹
To Process A/c	2000	40,000	By Cash A/c (Scrapped)	2000	6000
			By Closing P & L (Loss)		34,000
	2000	40,000		2000	40,000

- 2) Opening stock units (?) which total cost is ₹ 50,000. Degree of completion material 100%, Wages 60% and overheads 50%.
- 3) Total scrapped 5000 units which degree of completion material 100%, Wages 80% and overheads 70%.
- 4) Normal loss 10% of total input units.
- 5) Closing stock: 7500 units, Degree of completion Material 90%, Wages - 70% and overheads - 60%.
- 6) Ratio between opening stock units and input units is 1.5.

- C) Two division of a company shows the following information for the year ended 31-3-2024.

Particulars	Division - A	Division - B
Fixed expenses	₹ 7,50,000	₹ 10,00,000
Variable expenses	₹ 10,95,000	₹ 14,00,000
Profit on sales	18%	20%
Cost of capital	8%	12%

Division A: sales is half the investment

Division B: Investment is half of the sales

Calculate return on investment and residual Profit.

- D) Explain the objectives of transfer pricing.

The product manufactured by Bhairav works Auto Spare parts undergo two process Machining and Finishing. The following details are given to expenses incurred on production:

Particulars	Machining Process	Finishing Process
Unit as input	1,00,000 units	75,000 units
Expenses incurred in production	₹	₹
Direct Materials	1,50,000	-
Direct Labour	87,500	60,000
Over heads expenses	43,750	90,000

At the end of the process there were 25,000 units laying incomplete in Machining Process while remaining of materials had been consumed for the total production. The expenditures on labour and overheads was estimated to be 50% in respect of the incomplete production.

Assuming that:

- 1) Complete units of Machining process are transferred to the Finishing process.
- 2) Finishing process has completed and the units received from the earlier process during the period leaving no work in process at the end.
- 3) No process wastage.

You are required to prepare :-

- 1) Equivalent production units' statement.
- 2) Statement of cost per unit.
- 3) Statement of valuation.
- 4) Machining Process Account and Finishing Process Account.

OR

A certain product passes through three processes before it is completed. The following data are obtained related to January - 2025.

Particlrns	Process - X ₹	Process - Y ₹	Process - Z ₹	Finish Stock ₹
Opening Stock	30,000	1,20,000	80,000	1,00,000
Direct Materials	(?)	3,80,000	(?)	--
Direct Wages	(?)	2,00,000	2,80,000	--
Direct Expenses	(?)	1,00,000	1,20,000	--
Factory overheads (Percentage with works)	25%	10%	10%	--
Cost Closing stock	1,00,000	2,40,000	4,00,000	2,55,000
Inter-Process Profit included in Opening Stock	--	40,000	40,000	20,000
Profit percentage on transfer price to the next process.	25%	20%	20%	--

Closing stock in each process is valued at prime cost level Sales during the month: ₹ 60,00,000.

Apparent profit of process X is ₹ 2,00,000. In process X the ratio of direct material, Direct Wages and Overheads is 5:3:2.

In Process Z, Direct materials cost is ₹ 35,000 more than the cost of materials of process X.

From the above information Prepare :-

- 1) Process Accounts
- 2) Finished Stock Account
- 3) Statement of Actual Profit

Q-3. Tanisha Ltd. sales two items namely "T" and "S" Company furnishes the following data and requesting you to find put the standard selling price per unit of "S" in the given cases. **20**

- 1) Total standard sales: 500 kg.
- 2) Standard Sales proportion of items: 3:2.
- 3) Standard Selling price per unit: "T" - ₹ 20 and "S" - ₹ (?).
- 4) Total Actual sales : 550 kg.
- 5) Actual proportion of items 2:3.
- 6) Actual Selling price per unit: "T" - ₹ 25 and "S" - ₹ 5.

Cases:

- a) If sales value variance is ₹ 850 (A)
- b) If sales Volume variance is ₹ 350 (F)
- c) If sales Mix variance is ₹ 550 (A)
- d) If sales Price variance is ₹ 1100 (F).

OR

Q-3. Ganesh Ltd. has furnished the following data. **20**

- 1) Standard Cost data per unit of production:
 - Material 10 kg at Rs 10 per kg
 - Labour 6 hours at Rs 5.50 per hour
 - Variable Overheads 6 hours at Rs. 10 per hour
 - Fixed Overheads Rs. 4,50,000 per month (Based on normal volume of 30,000 labour hours)
- 2) Actual Cost data for August month:
 - Material used 50,000 kg at Cost of Rs. 5,25,000.
 - Labour Paid Rs. 1,55,000 for 31,000 hours worked
 - Total Overheads Rs 7,63,000
 - Actual Production (?) units
- 3) Material Usage Variance is Rs. 20,000 (A).
- 4) Fixed Overhead Expenditure Variance is Rs. 20,000 (A)

Calculate :-

- 1) Material Cost Variance
- 2) Labour Efficiency Variance
- 3) Labour Cost Variance
- 4) Fixed Overhead Cost Variance
- 5) Variable Overhead Cost Variance
- 6) Fixed Overhead Volume Variance
- 7) Fixed Overhead Efficiency Variance

Q-4. The authorized capital of Krishna Ltd. is 10,00,000 equity shares of ₹100 each. **20**
Out of these 70% equity shares were issued at a premium of ₹ 10.
The total issue was underwritten by the underwriters as follows:
Jay: 45%
Shiv: 30%

Shankar: 25%

Their firm responsibility was 8000 shares, 10,000 shares and 12,000 shares respectively.

The total subscriptions including firm underwriting were for 5,75,000 shares

Marked applications including firm underwriting were as under:

Jay : 1,96,200 equity shares

Shiv : 2,01,800 equity shares

Shankar : 1,02,000 equity shares

The rate of commission is 3%

After considering the above information prepare the statement showing liabilities of underwriters when the benefit of firm underwriting is not given to the underwriters and write necessary journal entries in the books of the company

OR

Q-4. Radha Ltd. manufactures three products A, B and C. The related information is as under:— **20**

Particulars	A	B	C
Annual Production (Units)	7,500	15,000	22,500
Material Cost per Unit (Rs.)	10	15	20
Labour COST Per Unit (Rs.)	15	20	25
Machine hours per unit	4	4	4
Direct Labour hours per unit	5	5	5
No. of purchasing orders	60	75	105
No. of Machine set-ups	20	80	100

The overhead expenses of all activities are as under.

Quantity basis	Rs. 4,95,000
Purchase basis	Rs. 3,60,000
Set-ups basis	Rs. 4,32,000
	Rs. 12,87,000

The overhead expenses depend on Labour Hours.

Prepare statement showing per unit and total cost under Traditional Method and Activity based Costing Method.

Q-5. **Write Short Notes: (Any Two)** **20**

- 1) Concept of Value Chain Analysis
- 2) Methods of Transfer Pricing.
- 3) Residual Profit and Controllable Profit.
- 4) Inter Process Profit.